

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 19/2016. DISPOZIȚIILE ART. 457 C. PR. CIV.

Robert-Adrian, Deliu

Grefier, secția civilă, Judecătoria Constanța

Abstract

High Court of Cassation and Justice - Bench jurisdiction to hear the appeal on points of law has taken into consideration the appeal on points of law concerning the interpretation and application of Art. 457 of the Code of Civil Procedure - the court's judicial review in the event that exercises the wrong remedy, other than that referred to in the judgment under appeal correctly.

The entire solution delivered by the High Court of Cassation and Justice is the expression of the principle of legality appeal in relation to the fundamental principle of legality provided by art. 5 of the Code of Civil Procedure.

Interpretation of Article 457 NCPC the letter and spirit of rational solutions leading to the adoption of the legal interest in assuring the right of access to justice on account of a clerical error or understanding of the device.

Keywords: *appeal, retraining, inaccurate, legality, device.*

Doamna procuror Antonia Constantin solicită admiterea recursului în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov. Rezumând orientările jurisprudențiale diferite, astfel cum au fost relevate de către instanța de sesizare, învederează că procurorul general apreciază ca fiind în litera și spiritul legii opinia conform căreia calea de atac greșit declarată, deși corect menționată în dispozitivul hotărârii judecătorești atacate, este inadmisibilă. Subliniază că alin. 4 al art. 457 C. pr. civ. a apărut ca un remediu alternativ celui prevăzut de alin. 3 al aceluiași articol, constituind un răspuns legislativ la dezbaterele doctrinare și jurisprudențiale care s-au conturat în perioada cuprinsă între data punerii în aplicare a Codului de procedură civilă și data adoptării Legii nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe. Acest argument este susținut și de interpretarea sistematică a întregului art. 457 C. pr. civ. În orientarea jurisprudențială menționată nu se aduce

atingere dreptului la un proces echitabil prevăzut de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, având în vedere că premisa de la care pornește sesizarea cu recurs în interesul legii este tocmai aceea a unei corecte informări a părții, de către instanța a cărei hotărâre se atacă, asupra căilor de atac pe care le are la dispoziție, potrivit legii. Apreciază că numai în situația în care instanța de control judiciar constată că există o eroare cu privire la denumirea căii de atac, aceasta poate proceda, în temeiul dispozițiilor art. 152 C. pr. civ., la calificarea căii de atac.

Pentru aceste argumente solicită admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei hotărâri de unificare a practicii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

1. La data de 22 iunie 2016, prin Adresa nr. 6.899/33/2016, Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu soluționarea recursului în interesul legii privind „interpretarea și aplicarea prevederilor art. 457 C. pr. civ. – soluția instanței de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac greșită, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate”.

2. Recursul în interesul legii a fost înregistrat la Înalta Curte de Casație și Justiție la 24 iunie 2015, formându-se Dosarul nr. 18/2016, cu termen de soluționare la 24 octombrie 2016.

II. Obiectul recursului în interesul legii

3. Din cuprinsul recursului în interesul legii, declarat potrivit prevederilor art. 514 din Codul de procedură civilă de către Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, rezultă că în practica instanțelor nu există un punct de vedere unitar cu privire la soluția pronunțată de instanța de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac greșită, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii.

4. Astfel, unele instanțe au respins ca inadmisibilă calea de atac greșit declarată, apreciind că în cauză nu se poate face aplicarea dispozițiilor art. 457 alin. 4 C. pr. civ., care reglementează procedura de urmat în situația recalificării căii de atac într-o ipoteză diferită de cea de față.

5. Dimpotrivă, alte instanțe au procedat la recalificarea căii de atac greșit formulate, reținând că prevederile art. 457 alin. 4 C. pr. civ. nu îngăduiesc dreptul judecătorului de a proceda la recalificarea căii de atac, limitându-l doar la ipoteza prevăzută de alin. 3 al aceluiași articol.

III. Prevederile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

6. Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare, următoarele prevederi legale:

Codul de procedură civilă

Art. 152. – „Cererea de chemare în judecată sau pentru exercitarea unei căi de atac este valabil făcută chiar dacă poartă o denumire greșită.”

Art. 457. – „(1) Hotărârea judecătorească este supusă numai căilor de atac prevăzute de lege, în condițiile și termenele stabilite de aceasta, indiferent de mențiunile din dispozitivul ei.

(2) Mențiunea inexactă din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac deschisă contra acesteia nu are niciun efect asupra dreptului de a exercita calea de atac prevăzută de lege.

(3) Dacă instanța respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, exercitată de partea interesată în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac, hotărârea pronunțată de instanța de control judiciar va fi comunicată, din oficiu, tuturor părților care au luat parte la judecata în care s-a pronunțat hotărârea atacată. De la data comunicării începe să curgă, dacă este cazul, termenul pentru exercitarea căii de atac prevăzute de lege.

(4) Atunci când instanța dispune recalificarea căii de atac, de la data pronunțării încheierii, pentru părțile prezente, sau de la data comunicării încheierii, pentru părțile care au lipsit, va curge un nou termen pentru declararea sau, după caz, motivarea căii de atac prevăzute de lege.”

IV. Examenul jurisprudențial

7. Într-o primă orientare jurisprudențială s-a apreciat că se impune respingerea ca inadmisibilă a căii de atac declarate greșit, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

Dispozițiile art. 457 alin. 1 C. pr. civ. prevăd că hotărârea judecătorească este supusă căilor de atac prevăzute de lege, indiferent de mențiunile din dispozitivul ei.

Astfel, în situația exercitării unei căi de atac neprevăzute de lege, deși calea de atac legală a fost corect menționată în dispozitivul hotărârii, s-a opinat în sensul respingerii acesteia ca inadmisibilă.

În acest context s-a apreciat că art. 457 alin. 2-4 C. pr. civ. este aplicabil, în ipoteza în care hotărârea atacată prevede mențiuni inexacte referitoare la calea de atac.

Dispozițiile art. 152 C. pr. civ. permit calificarea căii de atac în condițiile în care se poate reține o eroare în denumirea cererii. Însă, acest text de lege nu poate primi eficiență atunci când din cuprinsul cererii nu rezultă niciun element care să conducă la concluzia existenței unei erori în ce privește denumirea căii de atac, nefiind indicat niciun element care să conducă la concluzia că în realitate s-a intenționat exercitarea căii de atac legale și corect indicate prin hotărârea atacată.

S-a considerat că dispozițiile art. 457 alin. 4 C. pr. civ. reglementează procedura de urmat în situația recalificării căii de atac incorect indicate în sentința atacată, această soluție fiind alternativă față de cea reglementată de art. 457 alin. 3 C. pr. civ.

În ipoteza supusă dezbaterii nu se poate face aplicarea prevederilor art. 457 alin. 4 C. pr. civ., deoarece o astfel de procedură ar conduce la consecința ca partea aflată în culpa procesuală de a nu fi exercitat calea de atac legală și corect indicată în hotărârea atacată să beneficieze de un nou termen pentru declararea sau motivarea căii de atac prevăzute de lege, ceea ce i-ar crea un avantaj nejustificat în raport cu partea adversă.

8. O altă soluție este în sensul recalificării căii de atac greșit formulate.

Prevederile art. 457 alin. 4 C. pr. civ. nu îngrădesc dreptul judecătorului de a proceda la recalificarea căii de atac, limitându-l doar la ipoteza prevăzută de alin. 3 al aceluiași articol, respectiv atunci când calea de atac a fost greșit formulată, în considerarea mențiunii inexacte din dispozitivul hotărârii atacate.

Practic, art. 457 alin. 4 C. pr. civ. reglementează situația exercitării unei alte căi de atac decât cea prevăzută de lege (indiferent dacă aceasta a fost sau nu corect indicată în hotărârea atacată), instanța de control judiciar urmând a recalifica calea de atac, legiuitorul prevăzând curgerea unui nou termen de la pronunțare, respectiv de la comunicarea încheierii de recalificare, pentru motivarea, respectiv declararea căii de atac legale.

V. Jurisprudența Curții Constituționale

9. În urma verificărilor efectuate nu s-au identificat decizii pronunțate de instanța de contencios constituțional cu privire la textul de lege în discuție.

VI. Doctrina

În doctrină s-au exprimat opinii diferite.

10. Astfel, s-a susținut că, în egală măsură, în respectarea dispozițiilor art. 457 alin. 1 C. pr. civ., calea de atac este respinsă ca inadmisibilă și atunci când, în pofida mențiunii corecte făcute de judecător, partea a exercitat o altă cale de atac decât cea legală ori a exercitat o cale de atac neprevăzută de lege; în această ipoteză, însă, judecătorul nu va putea respinge în mod automat calea de atac ca inadmisibilă, ci va fi obligat să facă aplicarea dispozițiilor art. 152 C. pr. civ., soluția inadmisibilității urmând a fi pronunțată numai dacă, în urma recalificării, calea de atac nu este prevăzută de lege. (M. Tăbărcă, *Drept procesual civil*, vol. III, *Căile de atac*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 16.).

În același sens s-a arătat că aplicarea art. 457 alin. 4 C. pr. civ., într-o asemenea situație, nu se justifică, devenind aplicabile prevederile art. 152 C. pr. civ., ca normă de drept comun (*Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, ediție coordonată de Viorel Mihai Ciobanu și Marian Nicolae, ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 1.270; *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, ediție coordonată de Gabriel Boroi, vol. II, ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 8).

Pe de altă parte, în doctrină s-a susținut că noul Cod de procedură civilă, consacrand expres principiul legalității căii de atac, a adus totuși prin art. 457

alin. 3 un „corectiv, pentru ca partea ce a dat crezare hotărârii judecătorului să nu fie prejudiciată în cazul în care judecătorul a greșit”. (*Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, ediție coordonată de Viorel Mihai Ciobanu și Marian Nicolae, ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 1.269).

11. Într-o altă opinie s-a susținut că art. 457 alin. 4 C. pr. civ. este aplicabil și dacă partea își denumeste greșit calea de atac, deși aceasta a fost corect indicată de instanță. (G. Boroș, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ed. a treia, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 607).

VII. Opinia Colegiului de conducere al Curții de Apel Brașov

12. Colegiul de Conducere al Curții de Apel Brașov nu a prezentat un punct de vedere asupra problemei de drept ce formează obiectul recursului în interesul legii.

VIII. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

13. Analizând orientările jurisprudențiale diferite, relevate de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov prin sesizarea cu recurs în interesul legii, procurorul general a apreciat ca fiind în litera și spiritul legii opinia conform căreia calea de atac greșit declarată, deși corect menționată în dispozitivul hotărârii judecătorești atacate, este inadmisibilă, fără a mai exista posibilitatea declarării ulterioare a vreunei căi de atac. De asemenea a reținut că prevederile art. 457 alin. 4 C. pr. civ. au un domeniu de aplicare mai larg decât cel al dispozițiilor art. 457 alin. 3 din același cod, astfel încât această normă își va găsi aplicarea și în ipoteza în care partea, din neștiință sau din lipsă de pregătire, denumeste greșit calea de atac formulată, deși în hotărârea atacată a fost menționată corect calea de atac prevăzută de lege, caz în care, potrivit art. 152 C. pr. civ., constatând că cererea pentru exercitarea căii de atac este valabil făcută, iar din motive rezultă cu claritate scopul urmărit de parte, instanța de control judiciar va dispune recalificarea căii de atac prevăzută de lege, conform dispozițiilor art. 457 alin. 4. Dacă, însă, nu se poate reține eroarea în denumirea cererii, calea de atac va fi respinsă ca inadmisibilă, fără a se proceda la recalificarea ei și fără a exista, ca atare, posibilitatea declarării ulterioare a căii de atac prevăzute de lege.

IX. Opinia judecătorilor-raportori

14. Judecătorii-raportori au apreciat că dispozițiile art. 457 alin. 4 C. pr. civ. nu sunt aplicabile dacă partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate; în ipoteza în care partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate, instanța de control judiciar va respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, potrivit dispozițiilor art. 457 alin. 1 C. pr. civ., în măsura în care aceasta nu poate fi calificată prin aplicarea dispozițiilor art. 152 raportat la art. 22 alin. 4 C. pr. civ.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

15. Asupra admisibilității recursului în interesul legii

Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii – constată că în cauză sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate referitoare la titularul sesizării și existența unei practici neunitare, dovedită prin hotărâri judecătorești definitive, anexate cererii, prevăzute de dispozițiile art. 514, 515 C. pr. civ.

Astfel, din cuprinsul recursului în interesul legii, declarat potrivit prevederilor art. 514 C. pr. civ., de către Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, rezultă că în practica instanțelor nu există un punct de vedere unitar cu privire la soluția pronunțată de instanța de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii, dar opiniile diferite nu vizează interpretarea și aplicarea art. 457 C. pr. civ. în întregul său, ci, în special, a alin. 4 al acestui articol.

Se constată că este îndeplinită condiția de admisibilitate a recursului în interesul legii prevăzută de art. 515 C. pr. civ., deoarece din cuprinsul hotărârilor judecătorești anexate sesizării formulate de către Curtea de Apel Brașov reiese existența unei practici neunitare la nivelul mai multor curți de apel din țară asupra problemei de drept ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii, de care depinde soluționarea legală a cauzelor respective.

16. Asupra fondului sesizării cu recurs în interesul legii

Autorul sesizării a constatat că există practică neunitară în ceea ce privește interpretarea și aplicarea prevederilor art. 457 C. pr. civ., cu referire la soluția instanței de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

Din analizarea celor două opinii aflate în conflict reiese că prevederile legale care au fost interpretate diferit au fost, de fapt, cele ale art. 457 alin. 4 C. pr. civ., introdus prin Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe.

Problema care se pune este dacă acest alineat se aplică, precum alin. 3 al aceluiași articol, doar în cazul existenței unor mențiuni inexacte în cuprinsul hotărârii atacate sau și în cazul în care în cuprinsul hotărârii atacate este indicată corect calea de atac prevăzută de lege, dar, cu toate acestea, partea declară o cale de atac eronată.

Consecințele interpretării au efect asupra curgerii unui nou termen pentru declararea sau, după caz, motivarea căii de atac prevăzute de lege.

Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii – constată că interpretarea art. 457 alin. 4 C. pr. civ. este în sensul că

această normă juridică se aplică în cazul existenței unor mențiuni inexacte în cuprinsul hotărârii atacate, acest alineat fiind edictat pentru aceeași rațiune ca și alin. 3 al aceluiași articol, anume partea care exercită calea de atac să nu fie prejudiciată, ca efect al mențiunii inexacte sau lipsei mențiunii din hotărârea atacată, cu privire la calea de atac pe care o poate exercita.

Această concluzie este întemeiată atât pe interpretarea sistematică a textului, cât și pe împrejurarea că o interpretare extensivă a alin. 4, în sensul unei recalificări neîngrădite a căii de atac greșit exercitate, ar goli de conținut principiul legalității căii de atac consacrat de art. 457 alin. 1 C. pr. civ.

Interpretând sistematic acest text de lege se rețin următoarele.

În primul rând, pentru a determina conținutul termenului recalificare, în acest alineat fiind singurul loc în care poate fi găsit în cod, este util a ne raporta la termenul calificare din același cod.

Potrivit art. 22 alin. 4 prima teză C. pr. civ. „judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire”.

Astfel, în viziunea codului, judecătorul, iar nu partea, este cel care dă calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării, posibilitatea ca părțile prin acordul lor să determine calificarea juridică fiind reglementată special (art. 22 alin. 5 C. pr. civ.) și fiind, astfel, de strictă aplicare.

Ca atare, recalificarea căii de atac este operațiunea pe care o face instanța sesizată, prin raportare la o calificare inexactă, făcută tot de către o instanță de judecată, în cuprinsul hotărârii atacate, iar nu de către parte în cuprinsul căii de atac formulate. În acest din urmă caz nu are loc o recalificare a căii de atac, ci o calificare, prin aplicarea art. 22 alin. 4 raportat la art. 152 C. pr. civ.

În al doilea rând, alin. 4 trebuie interpretat în contextul articolului din care face parte, art. 457 C. pr. civ., intitulat „Legalitatea căii de atac”. Astfel, primele două alineate consacră expres principiul legalității căii de atac, principiu ce este conturat prin opoziție cu eventualele mențiuni inexacte din cuprinsul hotărârii. Așa cum se reține în doctrină, prin alin. 3 al art. 457 C. pr. civ. s-a adus un „corectiv, pentru ca partea ce a dat crezare hotărârii judecătorului să nu fie prejudiciată în cazul în care judecătorul a greșit”. Alineatul (4), introdus ulterior, nu putea reprezenta decât tot o încercare de înlăturare a unei posibile vătămări în cazul existenței unei mențiuni inexacte în dispozitivul hotărârii atacate referitor la calea de atac prevăzută de lege, o astfel de interpretare fiind concordantă cu prevederile art. 47 și 48 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Potrivit art. 47 alin. 1 teza a doua din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare: „Articolul cuprinde, de regulă, o singură dispoziție normativă aplicabilă unei situații date”. Conform alin. 2 al aceluiași articol: „Structura articolului trebuie să fie echilibrată, abordând exclusiv aspectele juridice necesare contextului reglementării”.

Potrivit alin. 1 și 2 ale art. 48 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, intitulat „Alineatul”:

„(1) În cazul în care din dispoziția normativă primară a unui articol decurg, în mod organic, mai multe ipoteze juridice, acestea vor fi prezentate în alineate distincte, asigurându-se articolului o succesiune logică a ideilor și o coerență a reglementării.

(2) Alineatul, ca subdiviziune a articolului, este constituit, de regulă, dintr-o singură propoziție sau frază, prin care se reglementează o ipoteză juridică specifică ansamblului articolului (...).”

Astfel, din dispoziția normativă primară a unui articol trebuie să decurgă, în mod organic, mai multe ipoteze juridice prezentate în alineate distincte, asigurându-se articolului o succesiune logică a ideilor și o coerență a reglementării. Alineatul trebuie să reglementeze o ipoteză juridică specifică ansamblului articolului.

Dacă s-ar adopta interpretarea extensivă a alin. 4, în sensul unei recalificări neîngrădite a căii de atac greșit exercitate, s-ar goli de conținut principiul legalității căii de atac consacrat de alin. 1 al art. 457 C. pr. civ.

În cazul în care instanța de judecată ar proceda în toate situațiile la recalificarea căii de atac, determinând astfel curgerea unui nou termen pentru declararea/motivarea căii de atac prevăzute de lege, partea ar fi îndrituită să exercite orice cale de atac împotriva hotărârii judecătorești, independent de dispozițiile legale aplicabile și de mențiunea corectă din dispozitivul hotărârii atacate. Or, textul menționat nu prevede dreptul generic al părții de a exercita o cale de atac, ci dreptul acesteia la exercitarea căii de atac prevăzute de lege.

Mai mult, o asemenea interpretare ar legitima posibilitatea părții care nu exercită în termenul prevăzut de lege calea de atac corect indicată în hotărârea atacată să declare o cale de atac greșită și, ulterior recalificării automate, să fie repusă în termenul de declarare/motivare a căii de atac, fără a exista vreo rațiune procesuală pentru o asemenea repunere în termen.

Ca urmare, recalificarea căii de atac în condițiile art. 457 alin. 4 C. pr. civ. poate fi dispusă numai atunci când partea a exercitat o cale de atac greșită, ca efect al mențiunii inexacte sau lipsei mențiunii din hotărârea atacată, cu privire la calea de atac ce trebuie exercitată, pentru că numai atunci este justificată din punct de vedere procedural curgerea unui nou termen pentru declararea/motivarea căii de atac prevăzute de lege.

Aceasta înseamnă că dacă partea își denumeste greșit calea de atac, deși aceasta a fost corect indicată de către instanță, devin aplicabile prevederile art. 22 alin. 4 și art. 152 C. pr. civ., ca normă de drept comun.

Într-o asemenea situație, instanța competentă să soluționeze calea de atac va proceda la calificarea acesteia, conform acestor din urmă dispoziții, fără însă, ca urmare a acestei calificări, să curgă un nou termen pentru declararea, respectiv motivarea căii de atac prevăzute de lege, neexistând un temei juridic pentru

repunerea în termen. Altfel spus, recalificarea căii de atac prevăzută de art. 457 alin. 4 C. pr. civ. nu se confundă cu instituția juridică a calificării cererii, astfel cum este reglementată de art. 22 alin. 4 raportat la art. 152 C. pr. civ.

În măsura în care cererea nu conține suficiente elemente care să permită instanței să califice calea de atac formulată drept cea prevăzută de lege sau partea insistă în denumirea dată inițial căii de atac, aceasta va fi respinsă, ca inadmisibilă, în temeiul art. 457 alin. 1 C. pr. civ.

În final, pentru o mai bună determinare a întinderii efectelor acestei decizii este utilă evidențierea terminologiei folosite de legiuitor în cuprinsul art. 457 C. pr. civ., sub aspectul distincției dintre calea de atac „neprevăzută de lege” și calea de atac „prevăzută de lege”.

Astfel, în prima teză a alin. 3 al acestui articol se regăsește sintagma calea de atac „neprevăzută de lege”, în contextul exercitării unei asemenea căi de atac de către parte în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii, sintagma care este opusă în ultima teză a aceluiași alineat sintagmei calea de atac „prevăzută de lege”, care, de altfel, se regăsește în fiecare dintre alineatele art. 457 C. pr. civ. intitulat „Legalitatea căii de atac”.

Punând în opoziție aceste expresii rezultă înțelesul dat de legiuitor sintagmei calea de atac "neprevăzută de lege" ca fiind atât o cale de atac inexistentă, dar și o cale de atac care poartă o denumire diferită de cea prevăzută expres de lege (cu posibile consecințe asupra conținutului cererii). Formularea unei astfel de căi de atac poate fi determinată, pe de o parte, de mențiunea inexactă din cuprinsul hotărârii, dar și, pe de altă parte, cum este cazul de față, de considerente ce țin exclusiv de comportamentul procesual al părții.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
În numele legii
DECIDE:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov și, în consecință, stabilește că:

Dispozițiile art. 457 alin. 4 C. pr. civ. nu sunt aplicabile dacă partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

În ipoteza în care partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate, instanța de control judiciar va respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, potrivit art. 457 alin. 1 C. pr. civ., în măsura în care aceasta nu poate fi calificată prin aplicarea dispozițiilor art. 152, raportat la art. 22 alin. 4 C. pr. civ.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. 4 C. pr. civ.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 24 octombrie 2016.

Nota autorului.

În dreptul roman s-a impus regula „*res iudicata pro veritate accipitur*” (lucrul judecat se consideră adevărat), dar maxima era interpretată în sensul că sentința judecătorului nu e adevăr, ci ține loc de adevăr¹.

Căile de atac sunt definite în doctrina procesual civilă ca fiind, mijloace sau remedii procesuale prin intermediul cărora se poate solicita verificarea legalității și temeiniciei hotărârilor judecătorești și, în final, remedierea erorilor săvârșite².

Pornind de la aceste două definiții date căilor de atac, trebuie observat că necesitatea cenzurării erorilor sau greșelilor de judecată cuprinse într-o hotărâre judecătorească să se poată efectua printr-o modalitate care să respecte principiile fundamentale ale procesului civil. Or, unul dintre cele mai importante, dacă nu chiar cel mai important dintre acestea, este reprezentat de principiul legalității. Astfel, art. 7 NCPC „(1) *Procesul civil se desfășoară în conformitate dispozițiile legii.* (2) *Judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispozițiilor legii privind realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părților din proces*”. Corelativ acestui principiu, noul Cod de procedură civilă a dictat o normă similară și în materia căilor de atac respectiv, art. 457 *Legalitatea căii de atac*³.

Rolul pe care îl îndeplinesc căile de atac este acela de a înlătura din cuprinsul hotărârii greșelile strecurate ca urmare a comportamentului procesual al părților, ori datorită interpretării greșite a legii de către primii judecători.

Sistemul căilor de atac în viziunea noului Cod de procedură civilă cuprinde o singură cale ordinară de atac respectiv, apelul calificată astfel datorită lipsei motivelor limitative de exercitare, singura condiție fiind aceea ca lege să permită exercitarea apelului împotriva acelei hotărâri. Tot astfel, legiuitorul noului cod a reglementat trei căi extraordinare de atac, recursul, contestația în anulare și revizuirea, ca remedii de ultimă rațiune pentru hotărârile executorii sau definitive.

¹ V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, Ed. Național, București, 1997, p. 315.

² V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, C.C. Dinu, *Drept procesual civil. Drept execuțional civil. Arbitraj. Drept notarial*, Ed. Național, București, 2013, p. 364.

³ *Articolul 457 Legalitatea căii de atac* (1) Hotărârea judecătorească este supusă numai căilor de atac prevăzute de lege, în condițiile și termenele stabilite de aceasta, indiferent de mențiunile din dispozitivul ei.

(2) Mențiunea inexactă din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac deschisă contra acesteia nu are niciun efect asupra dreptului de a exercita calea de atac prevăzută de lege.

(3) Dacă instanța respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, exercitată de partea interesată în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac, hotărârea pronunțată de instanța de control judiciar va fi comunicată, din oficiu, tuturor părților care au luat parte la judecata în care s-a pronunțat hotărârea atacată. De la data comunicării începe să curgă, dacă este cazul, termenul pentru exercitarea căii de atac prevăzute de lege.

(4) Atunci când instanța dispune recalificarea căii de atac, de la data pronunțării încheierii, pentru părțile prezente, sau de la data comunicării încheierii, pentru părțile care au lipsit, va curge un nou termen pentru declararea sau, după caz, motivarea căii de atac prevăzute de lege.

Așa fiind, trecând în revistă câteva elemente minimale și esențiale din procedura civilă, ne vom raporta la problema analizată și tranșată de Înalta Curte de Casație și Justiție și anume, interpretarea și aplicarea prevederilor art. 457 C. pr. civ. – soluția instanței de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac greșită, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

Problemele ivite în practică judecătorească se nasc fie din cauza mențiunii greșit făcute de judecător în dispozitivul hotărârii, fie din neatenția sau neglijența justițiabilului care formulează o cale de atac greșit calificată.

Raportându-ne la dispozițiile alin. 1 al art. 457, legea permite numai exercitarea căii de atac prevăzute de lege, în condițiile și termenele stabilite de aceasta. Teza finală a acestui alineat oferă și remediul juridic pentru situația în care judecătorul a făcut mențiune în dispozitivul hotărârii cu privire la cale de atac deschisă împotriva acelei hotărâri: „indiferent de mențiunile din dispozitivul ei”. Astfel, în situația exercitării unei căi de atac neprevăzute de lege, deși calea de atac legală a fost corect menționată în dispozitivul hotărârii, s-a opinat în sensul respingerii acesteia ca inadmisibilă.

Alineatul 2 al art. 457 NPCP dictează situația în care dispozitivul hotărârii cuprinde mențiunea inexactă cu privire la acelea de atac deschisă împotriva hotărârii, fapt pentru care partea interesată a supune analizei instanței superioare soluția primului judecător poate uza de calea de atac prevăzută și permisă de lege, indiferent de soluția incorectă din dispozitivul hotărârii.

Soluția de respingere ca inadmisibilă a căii de atac exercitate împotriva unei hotărâri nesusceptibilă de cenzură în acea cale de atac este soluția rațională, în situația în care partea formulând cu bună-credință o cale de atac în considerarea a ceea ce judecătorul a menționat în soluția lui.

Ipoteza alin. 4 vizează situația în care instanța nu respinge calea de atac ca inadmisibilă ci, o recalifică dând astfel posibilitatea părții care a formulat-o la judecarea cererii sale în mod temeinici, de către o instanță competentă în primul rând material.

Prorogarea termenului de la care partea interesată poate declara o nouă cale de atac, ori să își motiveze calea de atac prevăzută de lege, reprezintă expresia grației pe care legiuitorul a lăsat-o acesteia, în caz contrar norma ar fi fost lipsită de eficacitate. Astfel, posibilitatea formulării unei căi de atac, ori motivarea uneia recalificate peste termenul prevăzut de lege conducea procesul în direcția respingerii acestuia.

Așa fiind, soluția respingerii ca inadmisibilă a căii de atac neprevăzută de lege, fără raportare la indicarea corectă din dispozitivul hotărârii, este rezultatul corecteii aplicări a principiilor *legalității* – art. 7 NCPC – și *legalității căii de atac* – art. 457 NCPP – așa cum recomandă și Curtea de la Strasbourg.